

13 مارچ 2016

داکتر سید عبدالله کاظم

قصر دارالامان - یادگار بزرگ عصر تجدد گرائی درکشور

(قسمت اول)

تصميم حكومت مبنی بر بازسازی قصر:

کابینه دولت جمهوری اسلامی افغانستان در اجلاس روز چهارشنبه مورخ 19 حوت 1394 (10 مارچ 2016) تصویب کرد که قصر تاریخی دارالامان در غرب کابل باید بازسازی شود. رئیس جمهور اشرف غنی به وزارت اطلاعات و فرهنگ و وزارت شهرسازی و همچنان نهاد ریاست جمهوری هدایت داد که بازسازی این قصر به هدف حفظ میراث های فرهنگی، تاریخی، جذب سیاحین و احیای هنر معماری دوران امانی در ظرف پنج سال آینده تکمیل گردد. او چندی قبل گفته بود که باید بیشتر اداره های دولتی به آن منطقه منتقل و قصر های موجود در آنجا بخصوص قصر دارالامان بازسازی شود تا مفکوره امان الله خان - پادشاه سابق افغانستان به حقیقت مبدل گردد. رئیس جمهور غنی این طرح را یک طرح ملی خواند و گفت که بر علاوه اینکه پروژه دارالامان یک نیاز سیاسی است، دیدگاه امان الله خان نیز با تطبیق آن، "فصل نا تکمیل" تاریخ افغانستان تکمیل میشود و با رویدست گرفتن این پروژه زمینه کاریابی نیز فراهم میگردد.

د پانو شمیره: له 1 تر 5

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابلې. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاره ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رالیرو لو مخکي په خیر و لولئ

مسئولان وزارت شهرسازی افغانستان میگویند که گروه مشورتی متشکل از مهندسان داخلی و خارجی کوشش دارند تا قصر دارالامان در شهر کابل به شکل سابقه و تاریخی آن بازسازی گردد. سید ضیاء حسینی مشاور وزارت شهرسازی و مسئول پروژه بازسازی قصر دارالامان میگوید: این قصر در پنج مرحله که مشمول مطالعه سروی و طراحی نقشه ها، تحکیمات اساسی، تزئینات داخلی، تزئینات خارجی و بهره برداری آن میباشد، بگونه ای اساسی بازسازی میشود. موصوف روز پنجشنبه در صحبت با رادیو آزادی در مورد آغاز کار عملی قصر دارالامان گفت که: "نقشه های اولیه تقریباً هشتاد درصد کارش خلاص شده و فکر میکنم که در اواسط حمل کار اجرائی پروژه آغاز گردد، بودجه که برای پروژه در نظر گرفته شده با اینکه یک آیده تاریخی است، بین شانزده و نیم تا بیست میلیون دالر است و زمان ساخت آن بین سه تا پنج سال در نظر گرفته شده است."

کابینه افغانستان در جلسه اخیر خود پروژه بازسازی قصر دارالامان را که از سوی وزارت شهرسازی به جلسه ارایه گردید، مورد تصویب قرارداد و به وزارت امور شهرسازی و وظیفه سپرد تا در زمینه به اساس هدایت رئیس جمهور به همکاری وزارت اطلاعات و فرهنگ، بنیاد آغاخان، یونسکو و شاروالی کابل در بازسازی این قصر اقدامات عملی نماید. این وزارت از قبل آماده گی های را برای بازسازی قصر دارالامان اتخاذ کرده بود. پیش از این در حکومت حامد کرزی نیز به شاروالی کابل وظیفه سپرده شده بود تا در بازسازی برخی از آیده های تاریخی به شمول قصر دارالامان در شهر کابل اقدام نماید.

در این حال برخی از تاریخ شناسان افغان تأید دارند که قصر دارالامان باید به شکل سابقه آن بازسازی گردد تا اصالت تاریخی آن حفظ گردد. مسئولان وزارت شهرسازی افغانستان میگویند: بخشی از قصر دارالامان پس از بازسازی به مرکز فرهنگی موزیم ملی و بخشی دیگر آن برای تشریفات ریاست جمهوری و پذیرایی از مهمانان خارجی اختصاص داده خواهد شد. قصر دارالامان که در غرب شهر

د پانو شمیره: له 2 تر 5

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلپکنی د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په خیر و لولئ

کابل موقعیت دارد، در اثر جنگ های داخلی به شدت تخریب گردیده است. تلاش ها برای بازسازی این قصر در حالی آغاز شده است که برخی مردم انتقاد دارند که با وجود سرازیر شدن کمک های هنگفت جامعه جهانی به افغانستان در بیش از یک دهه اخیر به این بنای تاریخی توجه لازم نشده و هنوز هم مانند یک مخروبه باقی مانده است.

نگاهی به تاریخچه اعمار قصر:

استاد عزیزالدین وکیلی فوفلزائی در کتاب "کابل باستان" تحت عنوان "آغاز شهر جدید کابل" می نویسد: «در آغاز سلطنت مستقل امانیه، برج حوت سال 1297 شمسی در جمله نخستین اقدامات مهمه دولت افغانستان یکی هم مسئله تأسیس شهر جدید کابل مدنظر گرفته شد و چنین سنجیده شد که اصول مهندسی قصرها و جاده ها و خط سیر موتر و واگون [ریل شهری] مطابق به اصول افغانی و اسلامی و هم از لحاظ مسائل تخنیکی و فن ساختمانی براساس دول مترقی اروپائی شباهت داشته باشد و افغانستان مستقل در قسمت خریداری و تورید هرگونه سامان و لوازم و قبول هر یک انجنیر و متخصص و مهندس، خودش مختار مطلق است تا هرچه مناسب داند، درپرتو استقلال کامل بپذیرد و بر استحضار آن موافقت نماید.»

وکیلی در این ارتباط تصریح میکند که شاه امان الله غازی: «در همین وقت به هیئت سفارت فوق العاده "ابلاغ افغانستان مستقل" تحت ریاست محمد ولی خان در کابل فرمود: حینیکه به آلمان میرسید، از طرف

د پانو شمیره: له 3 تر 5

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنی د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرو لو مخکې په څیر و لولئ

پادشاه افغانستان به "ایفرنس ایبرت" رئیس جمهور آلمان بگوئید که برای ما یک نفر سرمهندس بدارالسلطنه کابل بفرستد تا برای طرح شهر جدید کابل فهرست مهندسين و متخصصين و انجیران آلمانی را بدهد و هیئت مهندسين آلمانی تحت ریاست سرمهندس آن کشور شهر جدید کابل را مطرح نماید. به این اساس پروفیسور "پریکس" - مستشار عالی معلم مدرسه عالی تخنیکي برلین مؤظف طرح نقشه دارالامان کابل از ابتدای تأسیس و ترتیب امور مهندسی آن گردید.»

به قول استاد وکیلی: «نخستین بار آقای "هارتل" آلمانی در اواخر 1301 شمسی وارد کابل باستان شد و فهرست مهندسين و انجیران و مجسمه سازان را تقدیم کرد و سی و دو نفر را استخدام و همه وارد کابل گردیدند و آنها عموماً آلمانی و افراد خیلی ماهر و در همه ساختمانهای عهد دولت امانیه در مرور هفت سال سهم خدمت شایان گرفتند. تاریخ ورود آنها از برلین به کابل بهار سال 1302 شمسی است. آرتل سرمهندس در سال 1306 [1928م] برای پاره امور فنی از کابل به برلین رفت و اعلیحضرت غازی درضمن ایام سفر خود به آن سرزمین در حق آرتل ابراز شفقت فرمود و بعنوان محمد ولی خان وکیل مقام سلطنت فرمانی از برلین بدارالسلطنه کابل فرستاد و نوشت: "آقای هارتل مهندس آلمانی چون در افغانستان خدمت کرده است، مبلغ ده هزار افغانی برای وی بخشش بدهد." (این مبلغ در آنوقت معادل خرید ده جریب زمین زراعتی در کابل بود - وکیلی).

وکیلی در ادامه می نویسد: «تاریخ تهداب گذاری رسمی قصر دارالامان کابل 24 میزان سال 1302 ش است، هارتل مطابق نظر و مشورت رئیس بلدیة برلین به امور دارالامان می پرداخت. موسیو کودار

د پانوی شمیره: له 4 تر 5

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رالیولو مخکي په څیر و لولئ

فرانسوی قصر دارالامان را نقشه نمود.» (وکیلی: "کابل باستان"، جلد دوم، کابل، 1387، صفحه 951 تا 953)

راجع به مراحل اكمال قصر وکیلی می افزاید: اولین مرحله اكمال قصر در فصل بهار و تابستان 1307 ش مصادف به ایام بازگشت اعلیحضرت امان الله شاه از سفرهای رسمی دوازده کشور آسیائی و اروپائی میباشد که اولتر از همه قصر شاهي که در قسمت شرقی و غربی منزل سوم قرار داشت، در سال 1306 به پوشش رسید و حصص شمالی قصر که بزرگترین قسمت را تشکیل میداد، تا ختم 1307 تکمیل شد. کلکین ها، نل های مرکز گرمی و آب اشامیدنی، تشناب ها و آب گرم در سال 1306 شروع و در سال 1308 امور عمرانی آن به پایة اكمال رسید. ("کابل باستان"... صفحه 895)

شاه امان الله غازی در بدو تأسیس شهر جدید کابل - دارالامان اعلام داشت که هر یک از اعضای دولت و متمولین می توانند در حوالی شهر جدید به اعمار محلات و منازل اقدام نمایند تا باعث زیبایی شهر جدید و اجتماع اهالی گردد. وکیلی در کتاب " کابل باستان" درباره محلات شهر جدید و نیز اولین کسانیکه در این محلات به اعمار منازل پرداختند، می نویسد:

«در ماه عقرب 1306 یعنی یکماه قبل از آغاز سفر اعلیحضرت به اروپا، اولین حد گذاری محلات دارالامان با این نام ها ایجاد گردید: محله هاشم، محله محمود، محله طرزی، محله حوریه و محله رضیه. تا برج حمل و ثور 1307 یک تعداد اشخاص در ناحیه دارالامان بغرض تعمیر به اخذ زمین موفق شدند که نامهای شان از اینقرار اند: در محله هاشم :- میر محمد هاشم خان وزیر مالیه، میر عبدالرشید خان سررشته دار اعلی سمت جنوبی، خلیفه شیر احمد خان خیاط تاجر کابلی، حاجی غلام حیدر خان تاجر کابلی، فقیر محمد خان تاجر، میرزا محمد یعقوب خان وکیل شورای دولت؛ در محل محمود(محمود خان یاور ملکی حضور):- میرزا عبدالله خان مدیر مامورین وزارت داخله، حاجی محمد اکبرخان یوسفی رئیس سرحدات، میرزا خداداد خان یوسفی وکیل التجار افغانستان در کویته؛ در محله طرزی (محمود خان طرزی):- عین المال اعلیحضرت غازی؛ در محله حوریه[دختر محمود طرزی]:- عین المال اعلیحضرت غازی و در محله رضیه (نورالسراج):- رضیه مذکوره.» ("کابل باستان"...، صفحه 896 و 897) . [قابل یادآوریست که منازل و عماراتی شخصی که در آنوقت تکمیل گردید تا سالهای اخیر همانطور پابرجا و موجود بودند که بعداً در اثر جنگها و یا عوامل دیگر تخریب شدند و اکنون از هیچیک آن اثری باقی نمانده است.]

(ادامه دارد)

د پانیو شمیره: له 5 تر 5

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رالیرو لو مخکي په څیر و لولئ